

Pauliui Normantui atminti

Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Komparatyvistinių kultūros studijų skyrius, Lietuvos estetikų asociacija 2017 m. birželio 8 d. Lietuvos kultūros tyrimų institute surengė respublikinę mokslinę konferenciją „Pauliaus Normanto kelionė į tolimas ir į save“.

Konferencija buvo skirta žymaus keliautojo, fotografo, rašytojo, etnografo Pauliaus Normanto (1948–2017) atminimui. Buvo kviečiama platų keliautojo kūrybinį palikimą ir brangintas nuostatas, ieškojimus ir atradimus; apmąstyti lietuvių keliautojo patirtis Tolimuosiuose Rytuose ir Vidurio Azijoje, ekspedicijas ir piligrimines keliones po atokias pasaulio vietas; aptarti fotografinę patirtį: užfiksuotą nykstančių tautų gyvenimą, religijų ir kultūrų vertybes, autentiškumą ir savastį, gamtos tikrumą, dvasios peizažą, sielos vėją; taip pat intelektualinę akiratį – trauką Rytų filosofijai, kultūrai ir menui; savasties ir atsakymų paieškas svetur ir namuose, galiausiai pasidalyti prisiminimais, įžvalgomis, mintimis.

Konferencijoje gilintasi į šias temas: fotografinį matymą: pasaulio prasmų išskėlimą; kelionės, kelio, šventų vietų, piligrimystės diskursą; fotografijos misiją ir etnokultūrinės vizijos; Pauliaus Normanto kaip asmenybės ir tyrinėtojo fenomeną. Taip pat buvo aktuali ir Lietuvos bei Rytų tautų kultūrų sąveika. Pačioje konferencijoje vyravo prisiminimų, nostalgijos atmosfera.

Pauliaus Normanto atminimui skirtoje konferencijoje dalyvavo P. Normantą pažinoję bičiuliai mokslininkai.

Pirmoji sesija, kurią moderavo akad. prof. habil. dr. Antanas Andrijauskas, dr. Žilvinė Gaižutytė-Filipavičienė, buvo skirta fotografiniam matymui: pasaulio prasmų išskėlimui. Doc. dr. Naglis Kardelis pristatė pranešimą „Užkopti į šventą kalną: viršukalnių fenomenologija ir fotografo žvilgsnis (Pauliaus Normanto atminimui)“. Akad. Antanas Andrijauskas, artimas Pauliaus Normanto bičiulis, kalbėjo apie „Rytų pasaulio atspindžius P. Normanto fotoepopėjose“. Odetta Žukauskienė pristatė pranešimą „Šventyklų ir maldų pasauliai Pauliaus Normanto fotografijose“.

Antroji sesija, kurią moderavo dr. Odetta Žukauskienė, dr. Loreta Poškaitė, skirta kelio diskursui: „Kelionė, kelias, šventos Vietos, piligrimystė“. Vytautas Rubavičius kalbėjo apie „Pauliaus Normanto laisvės kelią: Lietuva – Tibetas – Lietuva“. Algirdas Kugevičius, P. Normanto bičiulis, pristatė pranešimą „Piligrimas su trečiąja akimi“. Loreta Poškaitė, ką tik grįžusi iš kelionės-stažuotės Kinijoje, kalbėjo apie „Tobulųjų karių ir avatarų paieškas: keliavimą ir šventąsias vietas šiandieninėje Kinijoje“. Litanistė Grasilda Blažienė, dirbanti Lietuvių kalbos institute, dalijosi prisiminimais apie savo bičiulį ir bendražygį „Paulius Normantas: buvimas kelyje“.

Trečioji sesija, kurią moderavo dr. Žilvinė Gaižutytė-Filipavičienė, dr. Vytautas Rubavičius, buvo skirta aptarti fotografijos misiją ir etnokultūrinėms vizijoms P. Normanto kūryboje.

Radvilė Jacėnaitė, Jurgos Ivanauskaitės sesuo, kartu prisimindama ją ir P. Norman-

tą, kalbėjo apie „Atminties vietas Pauliaus Normanto fotografijoje“. Konferencijos rengėja Žilvinė Gaižutytė-Filipavičienė pristatė pranešimą „Kelionių fotografija ir memobilia: Normantas#Thailand#GoldenBuddhašwind“. Jonas Nekrašius kalbėjo apie Pauliaus Normanto fotografijos filosofiją: nuo Žemaitijos iki Himalajų. Evelina Vilčinskaitė pristatė pranešimą „Tapatybės dialektika: Šiaurės Rytų Indijos genčių (savi)reprezentacija kolonijinio laikotarpio etnografinėje fotografijoje“.

Paskutinė – ketvirtoji – sesija, kurią moderavo akad. prof. habil. dr. Antanas Andrijauskas, dr. Vytautas Rubavičius, buvo skirta „Lietuvių ir Rytų tautų kultūrų sąveikai...“ Sanskritologas Vytis Vidūnas, pasitelktamas gausią vizualią kelionių medžiagą, pristatė pranešimą „Baltistano slėpiniai: etnolingvistiniai Pietvakarių Karakorumo etiudai“.

Konstantinas Andrijauskas kalbėjo apie „Šventųjų vietų infrastruktūra mongolų ir mandžiūrų imperijų laikotarpiu“.

Ona Gaidamavičiūtė pristatė pranešimą „Pauliaus Normanto ir Jurgos Ivanauskaitės

dvasiniai ieškojimai: skirtys ir paralelės“. **Akivaizdu, kad abu žymius keliautojus ir** jungė kelionės, panašios kelio trajektorijos, šiuo atveju daugiausia – Tibetas, panašus dvasiniai ieškojimai. Kelias, kelionė jiems buvo ir dvasinė, ir fizinė. Manychiau, kad kol žmogus keliauja, tol jo dvasia nerami, ypač miesto erdvėje. J. Ivanauskaitės žodžiais, „kelionė suvokiu veikia kaip meditaciją ar kontempliaciją, o ne kaip žygį, žygdarbį ar išorinių išpūdžių medžioklę. Taip pat manau, kad moteriai keliauti yra lengviau negu vyrui. Dažnai save lyginu su Pauliumi Normantu, kuris į kiekvieną savo kelionę išvyksta kaip į žūtbūtinę kovą. Tokia, matyt, yra vyro kario prigimtis.“¹

Džiugu, kad geriausi konferencijos pranešimai bus publikuoti dr. Žilvinės Gaižutytės-Filipavičienės rengiamame „Rytų-Vakarų“ tome.

ONA GAIDAMAVIČIŪTĖ

¹ Ivanauskaitė, Jurga. Rytai-Vakarai meditacijų tyloj. Rytai-Vakarai. Komparatyvistinės studijos VI. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, p. 19.